

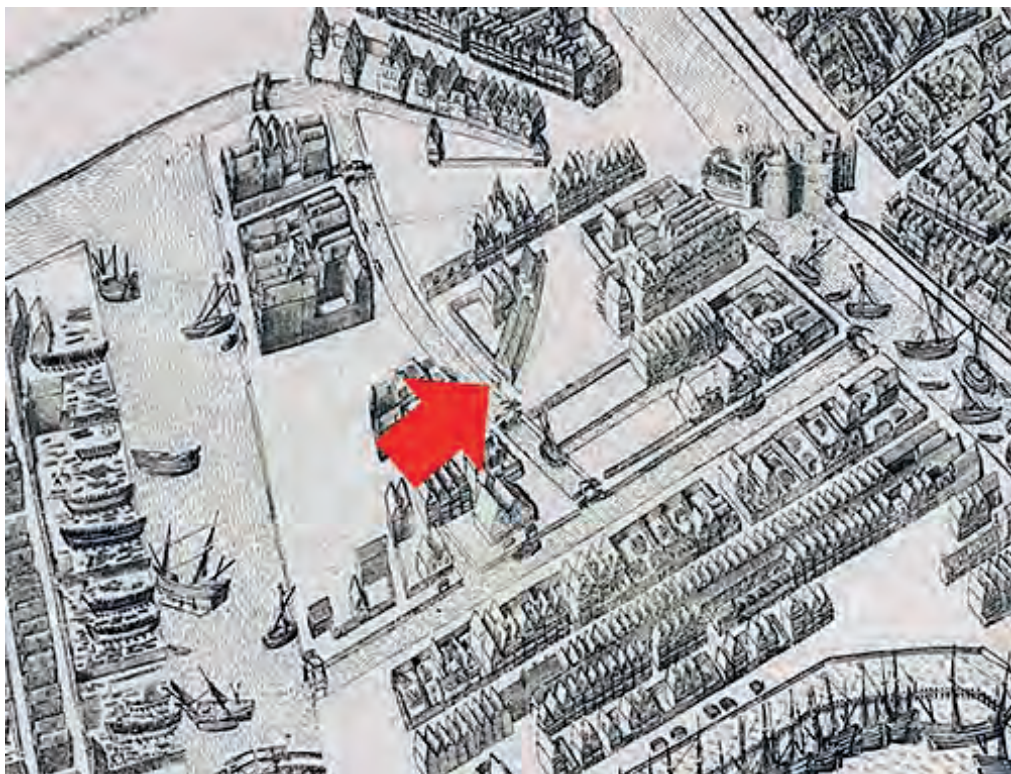

Schottenburch

het oudste pakhuis in Amsterdam?

Is de Schottenburch het oudste nog staande pakhuis in de stad?

Het dubbelpakhuis Schottenburch aan de Krom Boomssloot 18-20 zou het oudste nog overeind staande pakhuis in Amsterdam zijn. Het komt o.a. voor op de kaart van Pieter Bas uit 1597 (zie hieronder) en bovendien op bijna alle zeventiende-eeuwse kaarten, die de situatie van 1482 pretenderen weer te geven. Die situatie bleef noodgedwongen gehandhaafd tot de Eerste Uitleg van 1585. Dat betekent dat de Schottenburch in elk geval een pre-stedelijk pakhuis is en dat het pas door die stadsuitbreiding met de rest van de Lastage in de stad opgenomen werd. Hoe is dit te rijmen met de jaartalsteen “1636” in de gevel? In dat jaar moet een belangrijke verbouwing hebben plaats-

gevonden, die bijvoorbeeld betrekking kan hebben op het uitbreiden van de pakhuizen tot de nieuw vastgestelde rooilijn langs de tot stadsgracht vergraven Bijleveldsewetering, een afwateringssloot die de (buitendijkse) Lastage moest draineren. Vandaag noemen we die stadsgracht *Krom Boomssloot*.

Er spreekt nog meer voor een bouwdatum vèr voor 1636, namelijk de bouwhoogte. Al vóór 1636 werden pakhuizen met vier á zes pakzolders gebouwd, bijvoorbeeld op het Prinseneiland. Schottenburch heeft er maar drie. De veronderstelling is dat het dubbelpakhuis oorspronkelijk rechthoekig gebouwd is met twee gelijke trapgevels, zoals in de zestiende eeuw gebruikelijk was. Nadat de nieuwe rooilijn vastgesteld was, werden de twee pakhuizen verlengd en kregen

Boven: De Schottenburch van boven. Afbeelding: Google Maps

Rechts: Enkele soorten dubbelpakhuizen, zoals in de tekst besproken. Deze staan aan de Oudeschans. Afbeelding: SAA

ze de tuitgevels, zoals bij zeventiende-eeuwse utiliteitsbouw gebruikelijk werd.

Als dubbelpakhuis is Schottenburch ook weer tamelijk uniek. Bij vergelijkbare pakhuizen, die rond die tijd gebouwd werden, versmolten beide gevels met elkaar, soms zelfs tot de nok zodat een trapeziumgevel ontstond. Nu is het ook weer niet zo dat alle trapeziumvormige voorgevels een dubbelpakhuis bedekken. Er zijn veel voorbeelden van brede pakhuizen met zo'n gevel, waarbij de

raam- en/of deurorde verraadt dat er geen tussenmuur aanwezig is, bijvoorbeeld door een centrale inrijpoort. Dat geldt dan als één pakhuis. Verder is menig origineel dubbel zadeldak in de moderne tijd tot een trapeziumdak verbouwd om een verdieping te winnen. Toch zijn aan de Oudeschans, Brouwersgracht en Westelijke Eilanden nog dubbelpakhuisen te vinden, die hoogstens in de moderne tijd sterk gewijzigd zijn om ze voor bewoning geschikt te maken. De Schottenburch heeft het geluk gehad nooit in handen te zijn gevallen van een projectontwikkelaar en door een eigen stichting beheerd wordt. De grote foto op pagina 22 maakt duidelijk dat er geen enkele concessie gedaan is bij het geschikt maken voor bewoning. De vensters zijn niet vergroot en alle luiken zijn gebleven. Alleen de toegangsdeur naar de appartementen had beter gekund. Op een lucht- of satellietopname is ook te zien dat een deel van het dak van nr.18 bepaald lelijk uitgebouwd is (zie luchtfoto pag.24), maar dat blijft van de straat gezien onzichtbaar.

De omgeving van de Schottenburch geeft ook aanleiding te gelo-

ven in pre-stedelijke structuren. Op de kaart van Bas is te zien dat de perceelrichting afwijkt van de nieuw gerooide stadsgracht en straten. Langs de zijgevel van de Schottenburch loopt op de kaart het perceel schuin weg, parallel aan de pakhuisen. Die begrenzing kon

tot in de twintigste eeuw teruggevonden worden in de Schuinen- of Schevegang van de Koningstraat in de richting van de Keizerstraat. We weten alleen van recentere datum hoe het dubbelpakhuis gebruikt is. Rond de eeuwwisseling delen een brandstoffenhandel en een karrenverhuurder de ruimte, minimaal ook van de eerste verdieping. Later kwamen de verdiepingen in gebruik bij buurman Alex Meijer, de koffiebrander op Krom Boomssloot 16. De begane grond bleef voor de brandstoffen en karren.

Op een ongedateerde foto is het dubbelpakhuis bij twee bedrijven in gebruik. Op nr. 18 de brandstoffenhandel van Jan Rademaker en op nr.20 een karrenverhuurder C. Verkerk.

Op een foto uit 1936 blijken de verdiepingen in gebruik te zijn bij buurman Alex Meijer, de koffiebrander van nr.16. De benedenverdieping van nr.18 is bij de brandstoffenhandel van A.K.van Vliet in gebruik en nr.20 bij de karrenverhuurder (zie foto; bron: SAA).